

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 22

Ptuj, 5. junija 1921

III. letnik

Srbska „slava.“

V nedeljo, 5. junija bomo imeli na Ptuj prvikrat priliko videti, kako se praznuje srbska „slava.“ Tukajšnja inženjska četa proslavi namreč ta dan svojo „slavo.“ Slava je najvažnejši in pristni srbski praznik. Vsaka srbska rodbina, manjša kakor večja, ima namreč posebnega svetnika kot svoje domače krstno ime. Ta svetnik ostaja njihov hišni patron od roda do roda in vsi oni, ki častijo istega patrona, se imajo med seboj za krvne sorodnike, četudi živijo daleč narazen.

Kakor pa ima vsaka srbska hiša (zadruga) svojo slavo, tako jo ima tudi vsaka vas, vsaka občina. Ko se je pa začelo v osvobojeni kraljevini Srbiji razvijati življenje, so uveli slavo tudi v druge ustanove. Med temi ustanovami je tudi vojaštvo. Tudi v vojski niso hoteli Srbi opustiti narodnih šeg. Zato so si posamezni deli izbrali kak znamenit dogodek ter ga praznovali kot svojo slavo.

Leta 1860 se je ustanovila v Srbiji prva inženjska rota (četa). Oddelek te inženjske rote se nahaja v Ptuj. V nedeljo hoče proslaviti ustanovni dan svojega obstanka, ki si ga je izvolil za svojo slavo.

Kako slave Srbi svojo slavo, nam opisuje Bezenšek v svoji knjigi „Bolgarija in Srbija“, izšli l. 1807. pri Družbi sv. Mohorja.

Na dan slave mora tudi v najubožnejši hiši biti vsega v izobilju pri ognjišču in na mizi. K praznovanju povabijo goste iz sosedsstva, kateri nimajo doma iste slave. Praznuje se ves dan z največjo častjo in s pravo pobožnostjo. Udje rodbinski in vsi domačini z gostji opravljajo molitve za živo in mrtvo žlahto. Napravijo po stari šegi „žrtvo“ svetniku, obstoječo iz sveče, kolača, kuhane pšenice, kadila (tamjana), jesiha in vina.

Sredi glavne sobe postavijo dolgo mizo, narejeno iz novih desek. Na njo položijo vsa jedila in vino. Noža na mizi ni, ker ga nosi vsak Srb pri sebi za pasom. Vilice so tudi redke; jemlje se s prsti, kakor je navada tudi pri drugih narodih v jutrovnih deželah. Na sredi leži velik „krstni kolač“ iz pšenične moke; na njem je vtisnjeno znamenje sv. križa.

Ko je vse pripravljeno, povabijo duhovnika, da pride blagosloviti. Vsi domačini in gostje se zberó okoli mize. Sredi kolača vtaknejo voščeno svečo, a na obeh straneh prilepijo zraven nje dve manjši sveči, navzkriž stoječi. Vse tri prižgejo: znamenje presvete Trojice. Poleg kolača stoji polna čaša vina. Duhovnik vzame na sebe štolo (epitrahil) in začne moliti. Poleg njega na levi strani se postavi hišni starešina, zraven njega stoji starejši sin, potem mlajši in po redu vsi moški udje v rodbini. Na desni strani duhovnika stojé kumovi, bližnja žlahta in povabljeni gostje, bolj vzadi pa žene. Duhovnik blagoslovi najprej kolač, potem moli Boga, da bi dal svoj blagoslov hiši in rodbini, katero priporoča posebnemu varstvu domačega patrona. Vsi navzoči molijo pobožno za duhovnikom, kateri tudi pokadi po hiši s kadilnico. Ves prizor je jako ganljiv in predstavlja srečo, kakoršna se nahaja v pobožni in složni rodbini.

Po končanih molitvah vzame starešina

blagoslovljeni kolač in odlepi od njega sveče; a potem zasučeta zajedno z duhovnikom kolač kakor okoli osi in ga prelomita na dve polovici ter polijeta z vinom. Nazadnje ga razdelita na kose, od katerih dobi vsak navzočnik svojega.

Tako se konča cerkveno-rodbinski obred. Potem sede duhovnik zajedno z društvom k obedu. Zdaj prinesejo na mizo „kiselo čorbo“, katero Srbi jako radi jedo; potem ribe, pečeno jagnje ali prase, sira, sadja itd. Med obedom vstane najprej duhovnik in izpregovori nekoliko besed v božjo slavo. Za njim vstane hišni gospodar (domačin) in napije zdravico gostom, ki so ga razveselili s svojo navzočnostjo današnjega velikega in vsakemu Srbu milega praznika. Nato zapoje vsi staro cerkveno-slovansko pesem: „Mnogaja leta!“ Sledijo še razne druge zdravice, kakor pač beseda nanese.

Kedar pride dan vaše slave ali „zave-tine“, zberejo se vsi vaščani pod drevesom, pokličejo duhovnika, da blagoslovi tam vodo, potem pa gredo vizprevodu iz vasi na polje. Med tem prepevajo, stopajoč polnožno za križem, in opravljajo molitve za dobro letino. Po izprevodu se vrnejo k drevesu ter izrežejo iz križa na drevesni skorji ono kožico, ktera je tam vzrastla čez leto. Duhovnik še prečita nekatere molitve, a potem se začne veselica pod milim nebom.

Nedeljski počitek v trgovskih obrtih.

Organizacije delojemalcev kot tudi deželna vlada za Slovenijo že delj časa vztrajajo na tem, da je treba za vso Slovenijo enotno urediti nedeljski počitek. Zveza trgovskih gremijev in zadrug se je s tem vprašanjem pečala v zadnji seji širšega odbora dne 12. maja ter je po daljši debati sklenila predlagati vladi spomenico, ki jo radi aktualnosti v naslednjem prinašamo v celoti.

Zveza gremijev se v polni meri pridružuje vladnemu predlogu, da se za vso Slovenijo nedeljski počitek v trgovinskih obrtih enotno uredi, ker dozdej veljajo za štajerski del Slovenije drugi predpisi kot za kranjski del. V pričujočem vprašanju je treba upoštevati dve važni okoliščini, namreč zahtevo delojemalskih organizacij po popolnem nedeljskem počitku in pa potrebe rednega gospodarskega življenja, ker je v mnogoterih tudi večjih krajih na deželi od pamtiveka običaj, da se prebivalstvo ob nedeljah po službi božji preskrbi z vsakovrstnimi potrebščinami. Tega običaja ne moremo preko noči odpraviti in ljudstvo privaditi na to, da bi med tednom kupovalo, kar potrebuje za obleko, hrano in gospodarstvo. Res je, da se je v večjih mestih to doseglo, ali za manjše kraje na deželi je po našem mnenju ta zahteva neizvedljiva. Pomisliti je nadalje, da izvršujejo v majhnih krajih trgovci obenem tudi druge poklice, kot gostilničarski obrt ali se pečajo s poljedelstvom ter imajo med tednom svoj obrtni prostor vsled odsotnosti večkrat zaprt, oziroma obratujejo samo v gotovih dnevni urah, zjutraj in zvečer, ter sploh ne zaposlujejo nastavlencev, ker obrt izvršujejo sami ali kvečjemu s podporo

družinskih članov. Glede teh majhnih trgovinskih obrtov bi bilo povsem neprimerno in tudi nepotrebno, da se uvede obligatorični nedeljski počitek. Delojemalske zahteve tukaj niso nikakor prizadete. V večjih krajih pa je treba računati z ljudskimi običaji in potrebami.

Z ozirom na ta položaj je zveza gremijev mnenja, da bi bilo povsem neumestno, uvesti za vse kraje v Sloveniji obligatorični počitek. Zveza predlaga, naj se statuirajo popolni nedeljski počitek samo za mesta Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj, kjer je že to načelo udomačeno; v vseh drugih krajih Slovenije pa naj bo dopustno štiriurno dopoldansko delo. V katerih krajih in v katerem času naj ob nedeljah trgovine obratujejo, o tem naj odločajo pokrajinski gremiji trgovcev in trgovske zadruge z ozirom na posebne lokalne razmere. Omejitev nedeljskega dela na kraje, ki imajo manj kot 2000 prebivalcev, se nam ne zdi primerna, ker le premalo upošteva posebnost krajevnih razmer. Pri tem izrecno povdarjamo, da se pravice trgovskih nastavlencev s tem popolnoma nič ne kršijo, ker naj bi tudi po našem predlogu bilo treba za nedeljsko delo posebnega sporazuma med posameznim delodajalcem in delojemalcem, oziroma med gremijem in pomočniškim zborom tako, da bi nedeljsko delo ne bilo prisilno. Ako bi ne prišlo do sporazuma, bi moral delodajalec pač sam obratovati. Poleg tega bi bilo tistim nastavlencem, ki so pripravljeni, vršiti nedeljsko delo, med tednom podeliti odgovarjajoči prosti čas. Zato že vnaprej povdarjamo, da bi se s tako ureditvijo nedeljskega počitka nikakor ne posegalo v določila o delovnem času.

Priobčujemo spomenico, da se zamorejo podeželni gremiji in zadruge, ki na zadnji seji širšega odbora niso bili zastopani iz nje informirati o sedanjem štadiju zveznega delovanja glede nedeljskega počitka.

Gospodarstvo.

Presajanje tobačnih rastlin.

Presajevanje tobačnih sadik izvršava se od početka maja dalje do srede junija. V skrajni sili more se to izvršiti celo v drugi polovici meseca junija.

Sadike morajo imeti 6 do 8 listov pri presajanju.

Starejše sadike z odrevenelim stebлом niso za presajanje sposobne, ker se potem po presadu slabo razvijajo. Stebelca sadik morajo biti že mehka, tako da se ako se stisne stebelce s palcem in kazalcem, more isto brez posebnega odpora streti (pretisniti.)

Kako je presajati, razvidno je iz navodila na zadnji strani licence, ki jo je prejel vsak opravičeni sadivec tobaka.

Ker tobačni posevi pri posameznih sadivcih, radi neprimernih leh (gredic) vsled suše in pozneje trajajoče moče letos niso povsodi uspeli, treba je, da se sadivci, ki nimajo lastnih sadik, poskrbe te iz rezerv.

Rezerve sadik so:

1. V Ptuj pri monopolnem uradu in v Ma-